

протягом наступних трьох років. Сі також погодився тимчасово зняти обмеження на експорт рідкісноземельних металів, які є критично важливими для виробництва зокрема мікрочипів і військових технологій. Наполягаючи на пріоритетності домовленостей про відновлення поставок, США фактично визнали глобальне домінування Китаю у цій критичній галузі та ефективність використання чинника рідкісноземів для протидії тиску США тепер і в майбутньому.

Якщо проаналізувати домовленості, стає очевидним, що обом сторонам вдалось отримати певні практичні дивіденди від зустрічі. Американська сторона погодилась істотно зменшити тарифи для китайських товарів, призупинити принаймні на рік портові збори для суден із Китаю та переглянути заборону на продаж чипів ШІ. Тобто відмовилась від більшості запроваджених проти Пекіна заходів, спрямованих на усунення дисбалансів та досягнення переваг у торгівлі.

Це ще раз підтверджує той висновок, що в сучасній глобальній економіці переможців у торговельних війнах нема і бути не може. Китай має важелі впливу на США, здатний завдати американцям значних проблем і діє зі стратегічним розрахунком.

Таким чином, торговельні війни є складним явищем, яке впливає на економіку, бізнес і споживачів у всьому світі. Введення надвисоких мит може спричинити падіння реального світового ВВП майже на 7%, вважають у СОТ. З огляду на це, необхідно активувати міжнародне співробітництво на пошук компромісів для стабільності і процвітання світової економіки.

Література:

1. Торговельні війни: історія, плюси та мінуси та приклад США та Китаю. <https://www.investopedia.com/terms/t/trade-war.asp>
2. Євросоюз пропонує США встановити нульові тарифи на торгівлю стратегічними товарами. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3989826-evrosouz-proponue-ssa-vstanoviti-nulovi-tarifi-na-torgivlu-strategicnimi-tovarami.html>
3. Стармер призупиняє імпортні тарифи, щоб допомогти бізнесу пережити дію Трампа. <https://www.telegraph.co.uk/politics/2025/04/12/starmer-suspends-import-tariffs-help-firms-survive-trump/>

Костюк Я.Ю.

Аспірант кафедри економіки
Уманський національний університет
м.Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ НЕЗНАЧНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

З огляду на прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу, українське конкурентне законодавство вимагає його адаптації до законодавства Співтовариства про конкуренцію та державну допомогу. У сучасних непростих умовах функціонування українського суспільства і економічного розвитку країни велика частка державної допомоги припадає на так звану незначну державну допомогу, що потребує значних змін національного законодавства у сфері державної допомоги до правил *acquis* ЄС, дотримання правил надання *de minimis* суб'єктам господарювання та здійснення контролю через значний обсяг підтримки усіх сфер економіки за рахунок державних ресурсів. Відповідно, постає питання дослідження природи і особливостей незначної державної допомоги, порядку її надання, створення дієвого і ефективного механізму контролю, що унеможливило перевищення її максимального розміру. Особливої актуальності набувають проблемні аспекти впровадження інституту регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та початком переговорів про вступ України до Європейського Союзу, а також через відсутність

ефективного контролю граничної суми допомоги. Тому проблеми дотримання правил надання незначної державної допомоги потребують дослідження з урахуванням європейського досвіду,

Державна допомога, як правовий інститут, була офіційно внесена до права Європейського Союзу Римським договором, підписаним 25 березня 1957 р. В чинній редакції Договору про функціонування Європейського Союзу положення, що регламентують питання державної допомоги містяться у статтях 107 – 109, де закріплено загальний принцип несумісності державної допомоги з метою створення рівних умов для всіх держав-членів ЄС і суб'єктів господарювання.

Державна допомога суб'єктам господарювання в Україні визначається Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» як підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності[1]. Така фінансова допомога може набувати різних форм, таких як: надання субсидій та грантів; надання дотацій; надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування; надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових та інші.

Надання державної допомоги фактично є втручанням держави у функціонування тих чи інших ринків, що впливає на конкуренцію на таких ринках, тож має бути заборонено. Враховуючи основний принцип щодо неприйнятності будь-якої державної допомоги для конкуренції, якщо інше не передбачено Законом, необхідно застосування механізму оцінки державної допомоги на допустимість для конкуренції, що можливе в окремих випадках. Процедура оцінки на допустимість для конкуренції здійснюється у порядку подання повідомлення про нову державну допомогу (нотифікації) Уповноваженому органу із прийняттям відповідного рішення, яким є Антимонопольний комітет України. Однак від повідомлення про нову державну допомогу звільняються заходи у вигляді незначної державної допомоги. Вважається, допомога *de minimis* не завдає шкоди конкуренції через її невеликий розмір, відтак - не впливає на конкуренцію і не підпадає під вимогу про попередню нотифікацію до АМКУ. Незначною визначається державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року [1].

У Звіті про прогрес України в межах Пакета розширення Європейського Союзу від 8 листопада 2023 року [2] вказано на проблемні моменти з незначною державною допомогою (*de minimis*) через відсутність ефективного контролю відповідних порогів (гранична сума допомоги). Оновлений Регламент Європейської Комісії про застосування статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу встановлює, що держава - член ЄС може надати нову допомогу *de minimis* лише після того, як перевірить, чи не перевищує вона поріг у 300 000 євро та чи всі умови, викладені в цьому Регламенті, дотримані[3]. Останні зміни до Загального Регламенту *de minimis* 2023/2831 стосуються спрощеного методу розрахунку грошового еквіваленту державної допомоги для незначної державної допомоги (*de minimis*) та застосування підходу «безпечної гавані» для фінансових посередників, якщо програма незначної державної допомоги (*de minimis*) реалізується із залученням третіх сторін.

Український контроль надання незначної державної допомоги зводиться до вимоги про щорічне подання надавачами інформації до комітету про надану допомогу de minimis у звітному році. Надавачі допомоги самостійно визначають формат та зміст інформації про господарську діяльність претендента на отримання допомоги de minimis, у змісті якої вказується про всю незначну державну допомогу, отриману компанією протягом останніх трьох років, її форму та мету. Для розрахунку незначної державної допомоги, але у формі гарантії, АМКУ надає роз'яснення щодо спрощеного методу розрахунку грошового еквівалента державної допомоги у формі гарантії від 13 квітня 2023 р. № 4-рр/дд, взявши за основу чинний на той момент регламент Європейської Комісії щодо de minimis, 2013.

4 листопада 2025 року Європейська Комісія презентувала Звіт щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року. За розділом 8 «Конкурентна політика» Єврокомісія відзначила певний рівень підготовки. Це означає, що зміни до конкурентного законодавства поступово наближаються до права та норм ЄС. АМКУ розробив законопроект, який водночас поновлює дію Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», а також враховує особливості правового режиму воєнного стану, за яким зараз живе Україна. Він був розроблений з метою повного відновлення дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та окреслює особливості його застосування під час воєнного стану, враховує ситуацію на територіях України, які зазнають активних бойових дій або тимчасово окуповані російською федерацією. Також Європейська Комісія відзначає прийняття Україною розроблених Антимонопольним комітетом України критеріїв допустимості державної допомоги.

Таким чином, на шляху до гармонізації національного законодавства у сфері державної допомоги з *acquis* ЄС, Україна повинна вдосконалити нормативно-правові акти і у сфері незначної державної допомоги з врахуванням Загального Регламенту de minimis 2023/2831.

Література:

1. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>
2. Робочий документ апарату комісії Звіт «Україна 2023» https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/bb61ea6d-dda6-4117-9347a7191ecef3f_en?filename=SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf
3. Commission regulation (EU) 2023/2831 of 13 December 2023 Regulation - EU - 2023/2831 - EN - EUR-Lex

Kramar B.B.

Assistant of the Department of Economics,
Management and Commercial Activity

Ryabovolyk T.F.

PhD in Economics, Associate Professor
Central Ukrainian National Technical University
Kropyvnytskyi, Ukraine

LABOR MARKET UNDER MARTIAL LAW: DIRECTIONS OF INCLUSIVE RECOVERY AND ENSURING ECONOMIC RESILIENCE

The military conflict has caused large-scale socio-economic shocks to the Ukrainian labor market: mass job losses, displacement of millions of people, structural changes in labor demand, and shifts in the employment structure. According to estimates by international organizations, a significant portion of jobs was lost within the first years of the war, creating critical challenges for ensuring economic resilience and social cohesion. According to data from the World Bank and other institutions, the war has significantly weakened household income sources, led to increased